

פתרון הבחינה בתנ"ך 3 יח"ל
מוגש על-ידי: גליה סמו, אלי לוי, וחווה צדוק
מורים ברשת "יואל גבע"

יחידה שלישית

שאלה מספר 1

א. פסוקים 1-3 הם נבואת נחמה "אמרו לאחיכם עמי ולאחותיכם רוחמה" (פס' 3).

(ציטוטים נוספים – יתקבלו)

פסוקים 4-12 הם נבואת תוכחה "כי היא לא אשתי ואנכי לא אישה" (פס' 4).

(ציטוטים נוספים - יתקבלו)

הריחוק הוא הריחוק בנושא ובתוכן בין נבואת תוכחה לנבואת נחמה.

ב.

[1] בשני המקרים היחסים בין ישראל לה' מדומים ליחסי אישה ובעלה.

[2] בירמיהו מדובר על האהבה בין בני הזוג בתקופת המדבר "זכרתי לך חסד נעורידך אהבת

כלולתיך..." (פס' 2).

בהושע מדובר על בגידת האישה בבעלה "כי זנתה אמם הובישה הורתם, כי אמרה אלך אחרי

מאהבי" (פס' 7).

ג.

[1] אשת הושע בגדה בו, כי חשבה שמאהביה הם נותני הדגן, התירוש ויצהר "אלכה אחרי מאהבי

נותני לחמי ומימי מצרי ופשתי שמני ושקויי" (פס' 7).

מה שיגרום לה לחזור אליו: ה' יגדר אותה והיא לא תוכל ללכת אל מאהביה, ואז תרצה לחזור

לה', בעלה הראשון: "וגדרתי את גדרה... ורדפה את מאהביה ולא תשיג אותם... ואמרה אלכה

ואשובה אל אישי הראשון" (פס' 8-9).

[2] עם ישראל עזב את ה', ועבד אלים אחרים. בעתיד עם ישראל יבין שה' הוא האל האמיתי

ויחזור אליו.

שאלה מספר 2

א.

[1] המלך מצטייר לפי פסוקים 12-14 כמי שעוזר לעניים "יחוס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע".

[2] לפי מלכים א, י"ב, 3-4 המלך אינו מסייע לעניים, אינו מקל במיסים "אביך הקשה את עולנו... הקל מעבודת אביך הקשה ומעלו הכבד" (פס' 4).

ב.

[1] הביטויים :

- "לפני ירח דור דורים" (פס' 5).

- "עד בלי ירח" (פס' 7).

- "יהי שמו לעולם" (פס' 17).

- "לפני שמש ינון שמו" (פס' 17).

[2] שמו: ינון או ינין.

יש המתקנים: יכון. מעיד על נצחיות, כי הוא יהיה לעולם (לכוון = לייסד, להציב באופן קבוע).

ג. לפי רש"י: ויתן לו – ה'; ויתפלל בעדו – ה' מתפלל בעד האדם / המלך / שלמה.

לפי רד"ק: ויתן לו – המלך יתן לעני; ויתפלל בעדו – העני יתפלל בעד המלך.

שאלה מספר 3

א. הורדת הגשם באיוב ה' מתארת את עוצמתו של אלוהים בניהול העולם, בפעולות שגרתיות בעולם "הנותן מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות" (פס' 10).

באיוב ל"ח אלוהים מתואר כמי שממטיר גשם גם במקומות בהם האדם לא נמצא "להמטיר על ארץ לא איש" (פס' 26). אלוהים מתכנן את דרכו ואת זמן ירידתו של הגשם: "מי פילג לשטף תעלה" (פס' 25).

תיאור זה מעצים את כוחו של ה', לעומת אפסות האדם, אשר אינו יכול להבין את פעולות האל ומעשיו.

* יתקבלו ניסוחים שונים לתשובה זו.

ב. פסוק 11 - ה' מסייע לעניים, מסכנים, נדכאים לשפר את מעמדם "לשום שפלים למרום וקודרים שגבו ישע".

פסוקים 12-13 - ה' מכשיל ערמומיים ורשעים "מפר מחשבות ערומים... ועצת נפתלים נמהרה".

ג.

[1] הצלות (יש לציין ארבע מתוך הרשימה שלהלן):

- רעב ("כפן")
- מלחמה
- שוט לשון
- שוד
- חית הארץ
- אבני השדה

[2] דוגמאות לכך שדברי אליפז יכולים להכאיב לאיוב:

- שוד – שדדו את רכוש איוב.
- רב זרעך – בניו של איוב מתו.
- וידעת כי שלום אוהלך – אך אין שלום, שקט ושלוה בביתו.
- תבוא בכלח אלי קבר - הקבר מזכיר לו את בניו שמתו ולפיכך מכאיב ; איוב רוצה למות כבר עכשיו ולכן ההבטחה למות בשיבה מכאיבה לו.
- בשש צרות יצילך – איוב לא ניצל מהצרות אלא להיפך, אלוהים הרשה לפגוע בו ולהביא עליו צרות.

שאלה מספר 5

א. פעולות ההטעיה: שלמות בלות, סנדלים בלים, לחם מנוקד, שקים בלים לחמורים, נאדות יין בלים ומבוקעים.

ב. בדברים ז', 1-2 מתואר חוק החרם, לפיו יש להשמיד את על עמי כנען.

הגבעונים נאלצו לנקוט בפעולות אלה, על מנת לשכנע את יהושע ואנשיו שהם הגיעו מרחוק, ואין הם שייכים לעמי כנען, זאת בכדי שלא יומתו.

שאלה מספר 7

א. החטאים: רשע, גזל ורמאות במסחר "האזכה במאזני רשע ובכיס אבני מרמה" (פס' 11).

האשמה זו מבוססת על החוק המקראי שאוסר "איפה ואיפה גדולה וקטנה" - מדידה מזויפת בתחום המסחר: "לא יהיה בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה. אבן שלמה וצדק יהיה לך" (דברים כ"ה, 13-15).

ב. שלושה עונשים :

- [1] מיכה ו' – "אתה תזרע ולא תקצור" ; דברים כ"ח – "זרע רב תוציא השדה ומעט תאסוף".
 [2] מיכה ו' – "ותירוש ולא תשתה יין" ; דברים כ"ח – כרמים תיטע ועבדת ויין לא תשתה".
 [3] מיכה ו' – "תדרוך זית ולא תסוך שמן" ; דברים כ"ח – "שמן לא תסוך".
 [4] מיכה ו' – "למען תתי אותך לשמה" ; דברים כ"ח - "והיית לשמה למשל ולשנינה בכל העמים".
 [5] מיכה ו' – "וחרפת עמי תישאו" ; דברים כ"ח – "והיית למשל ולשנינה בכל העמים"

שאלה מספר 8

א. עולה הרגל – ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך" (פס' 1).
 ההולך בדרכי ה' / הצדיק – "הולך תמים ופעל צדק ודובר אמת בלבבו..." (פס' 5-2).

ב. תחום המשפט -

- לא רגל על לשונו
- נשבע להרע ולא ימיר
- שחד על נקי לא לקח
- תחום המסחר – כספו לא נתן בנשך
- כבוד באדם –
- לא רגל על לשונו
- לא עשה לרעהו רעה
- וחרפה לא נשא על קרובו

שאלה מספר 9

א. איכה א', 8, 14 - תפיסת גמול אישי "חטא חטאה ירושלים על כן לנידה היתה" (פס' 8) ; נשקד עול פשעי בידו..." (פס' 14).

המסקנה : ירושלים היא זו שחטאה כלפי ה', לכן היא נענשה בחורבן.

איכה ה', 7 - תפיסת גמול לדורות "אבתינו חטאו ואינם ואנחנו עונתיהם סבלנו".

המסקנה : ירושלים נענשה בחורבן, משום שהדורות הקודמים של תושבי ירושלים חטאו לה'.

ב. פרטים מקבילים :

- רעב : "כל עמי נאנחים מבקשים לחם" (איכה א' 11) ; "וברעב בעיר..." (מלכים ב, כ"ה, 3).
- האצולה רעבה "היו שריה כאילים לא מצאו מרעה" (איכה א', 6) ; "ולא היה לחם לעם הארץ" (מלכים ב, כ"ה, 3).
- האצולה נפלה בשבי "בנפל עמה ביד צר" (איכה א', 7) ; "וירדפו חיל כשדים אחרי המלך וישגו אתו..." (מלכים ב, כ"ה, 5).

יחידה רביעית

שאלה מספר 1

- א. לפי רש"י השבח הנאמר על ה' הוא שה' הוא האל הנבחר, האל הטוב באלים, אל אמיתי. או: ה' מגונן עליהם "בצילו חמדתי וישבתי".
- ב. לפי המדרש השבח הנאמר על עם ישראל הוא שעם ישראל אינו מוכן לוותר או לסטות מהתורה, והוא מכיר בכוחה של התורה ובכוחו של ה'.

שאלה מספר 2

- א. נעמי מציעה לכלותיה לשוב לבית אמן "לכנה שבנה אישה לבית אמה..." (פס' 8). **או**: נעמי מציעה לרות לפעול כמו ערפה ולשוב אל עמה "הנה שבה יבימתך אל עמה... שובי אחרי יבימתך" (פס' 15). הנימוקים לחיזוק הצעתה הם (על התלמיד / ה לציין שלושה):
- הישארו ותינשאו מחדש "ומצאן מנוחה אשה בית אשה" (פס' 9).
 - אין לנעמי בנים נוספים היכולים לשאת אותן "העוד לי בנים במעי..." (פס' 11).
 - נעמי טוענת שאם היתה מסוגלת להרות שוב היתה עושה זאת, אך גילה המבוגר אינו מאפשר לה להרות "כי זקנתי מהיות לאיש כי אמרתי יש לי תקוה גם הייתי הלילה לאיש" (פס' 12).
 - נעמי ממשיכה ואומרת שגם אם היא תלד, האם לבנים האלה הם יחכו עד אשר הם יגדלו "הלהן תשברנה עד אשר יגדלו הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש..." (פס' 13).
 - "כי יצאה בי יד ה'" – אל תבואו איתי כי אני מקוללת, ה' מעניש אותי ויעניש גם אתכן אם תבואו עימי.
- ב. ברות ב', 20 אומרת נעמי "קרוב לנו האיש מגאלנו הוא", כלומר יש גואל במשפחה שיכול להינשא עם אחת מהנשים. לפיכך הנימוקים שמעלה נעמי בדבר אפשרותן של הנשים להינשא בטלים. **או**: "יצאה בי יד ה'" מול "אשר לא עזב חסדו": נעמי מאמינה שה' מענישה מול נעמי מאמינה שה' מגונן עליה ועוזר לה. ייתכן שיתקבל גם: ה' עושה עם רות ועורפה חסד אם יישארו במואב מול: ה' עושה חסד עם רות שבאה ליהודה (אשר לא עזב חסדו).

שאלה מספר 3

- א. המסר לגבי השמש בקהלת א, 4-8 הוא שמדובר בכוח טבע זורח ושוקע באופן מחזורי "זורח השמש ובא השמש אל מקומו" (פס' 5).
- המסר לגבי השמש בתהילים י"ט, 2-7 הוא שהשמש הוא גוף שה' הציב בכדי לספר בגדולתו. דרך השמש האל מציג את שליטתו על הארץ "לשמש שם אהל בהם. והוא כחתן יוצא מחופתו..." (פס' 5-6).
- אפשרות נוספת:** השמש בקהלת מבטאת את המסר הדטרמיניסטי, לפיו הכל קבוע ואינו ניתן לחידוש בעוד שבמזמור י"ט השמש מייצגת מסר אופטימי, של עולם המתנהל כסדרו ומבטא בכך את עוצמתו של אלוהים.
- ב. לפי דברי קהלת, השמש וההיסטוריה מבטאים אותו רעיון: הכל קבוע מראש ולא ניתן לשנות דבר – דטרמיזם, "דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת" (פס' 4). מה שהיה יחזור ויהיה, אין אירוע חדש שמתרחש תחת השמש "מה שהיה הוא שיהיה..." (פס' 9), ומה שיתרחש בעתיד כבר התרחש בעבר "ראה חדש הוא כבר היה לעולמים אשר היה מלפננו" (פס' 10).

שאלה מספר 4

- א.
- [1] אין כל הבדל בין בני האדם לבהמה. הכל נעשה מעפר והכל שב לעפר, לכולם מקרה אחד – המוות! "מותר האדם מן הבהמה אין" (פס' 19).
- [2] חיזוקים לטענת קהלת מבראשית ב', 7, 19: פס' 7 - ה' יצר את האדם מעפר ונופח בו נשמת חיים "ויצר ה' אלוהים את האדם מעפר", וכן בקהלת ג, 20 נאמר שאדם נוצר מהעפר "הכל היה מן העפר". פס' 19 - בעלי החיים כמו האדם נוצרו מהאדמה, וכן בקהלת ג, 20 נאמר שהבהמה נוצרה מהעפר "הכל היה מן העפר".
- סתירה לטענת קהלת מבראשית ב', 7, 19: פס' 7 - האדם נוצר בנפרד מבעלי החיים. יש התייחסות אישית ומיוחדת ליצירת האדם, נשמת אלוהים מצויה בו "ויפח באפיו נשמת חיים". פס' 19 - ה' יוצר את בעלי החיים עבור האדם, האדם נותן להם שמות, כלומר שולט עליהם. אין הוא שווה להם "ויצר ה' אלוהים מן האדמה כל חית השדה... ויבא אל האדם... וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו".
- ב. הסברה כי קהלת אינו בטוח בטענה שהציג באה לידי ביטוי בפסוק 21 "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת..." "קהלת אומר שאין מי שיודע האם יש הבדל בין רוח האדם לרוח הבהמה.
- המלצתו של קהלת היא שהאדם ישמח בחלקו, משום שאין הוא יודע מה יקרה בעתיד "אין טוב מאשר ישמח האדם במעשיו" (פס' 22).

שאלה מספר 5

א. תפקיד גיבור המגילה נחלק בין מרדכי לאסתר כי: שניהם נוטלים חלק פעיל בקידום העלילה: מרדכי מסייע להפלת המן "המן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש" לאחר הובלת מרדכי בעיר. ואסתר ממשיכה בזאת: היא מסגירה את המן ואת מזימתו: "איש צר ואויב, המן הרע הזה".

ב. ראיות ליתרונה של אסתר (על התלמיד/ה לציין שלושה פרטים):

- המלך נותן לאסתר את בית המן (ולא למרדכי).
- מרדכי בא לפני המלך בזכות אסתר (היא מגלה לאחשוורוש שהוא דודה).
- אסתר היא הממנה את מרדכי על בית המן.
- בזכות תחנוני אסתר בטלה גזרת המן על השמדת היהודים.
- אסתר נקראת בקטע זה "המלכה" בעוד מרדכי מכונה "היהודי" בלבד.

נושא מסכם מנהיגות ומנהיגים

א.

[1] לדעת ליונשטאם, מקומו של משה לפי השקפת התורה הוא כממשיך את אמונתם של האבות "ה' אלוהי אבותיכם... אברהם יצחק ויעקב..."

[2] דעות חוקרים אחרים:

- משה הוא אבי המונותאיזם.
- משה הושפע מהמונותאיזם המצרי במאה ה-14 לפנה"ס (אמונה באל השמש אתון).

ב.

[1] שתי צורות המשטר:

- חברה פטריארכלית – שבטית.
- מלוכה.

[2] על התלמיד לציין שניים מההבדלים הבאים:

- בשתי צורות המשטר השלטון עובר מאב לבן, בעוד שבמנהיגות הכריסמטית המינוי הוא אישי, ספונטני.
- בשתי צורות המשטר הבן הבכור בלבד הוא היורש של צורת השלטון, בעוד שבמנהיגות הכריסמטית אין הבדלי מעמד, מין, יחוס משפחתי.
- במנהיגות הכריסמטית נחה על המנהיג רוח ה', והיא המביאה להצלחתו, בעוד שבצורות השלטון האחרות אין הכרח שרוח ה' תצלח על המנהיג.

ג. שלושה עניינים שונים:

- מוסרי – שמואל ב, י"ב, 7-10 - נתו הנביא מוכיח את דוד על חטא בת - שבע ואוריה החיתי.
- צבאי – מלכים א, י"ב, 21-24 - שמעיה, איש האלוהים, מונע מרחבעם לצאת למלחמה כנגד שבטי הצפון.
- מדיני – מלכים א, י"ט, 15-16 - אליהו, נביא ה', ממליך מלכים: את חזאל למלך על ארם, את יהוא למלך על ישראל.

ד. שמות י"ח, 16 - משה נוהג כשופט בין אדם לאדם – שיפוט.

שמות כ"א, 1-2 - משה נוהג כמחוקק ומוסר את חוקי ה' לעם – חקיקה.

במדבר כ"א, 31-35 - משה משמש כמנהיג צבאי ומוביל את העם למלחמה כנגד סיחון מלך האמורי – הנהגה צבאית.

יחידה חמישית

שאלה מספר 1

א.

[1] ההבחנה שעורך החוק המקראי בין מקרי האונס היא בין אונס נערה מארשה **בעיר** לבין אונס נערה מארשה **בשדה**.

העונשים המוטלים על האנס ועל הנאנסת הם: אם האונס בעיר אז האנס והנאנסת מומתים יחדיו "והוצאתם את שניהם אל שער העיר והיא וסקלתם אותם באבנים ומתו" (24). אם האונס היה בשדה, ממיתים את האנס בלבד ולנאנסת, לעומת זאת, לא עושים דבר. הסיבה להבדל בין העונשים קשורה להבדל בין המקומות בהם התרחש האונס. אם האונס התרחש **בעיר** והנערה לא זעקה לעזרה, הנערה נתפסת כמשתפת פעולה לכן ממיתים אותה "על הדבר אשר לא צעקה בעיר" (25) ואם התרחש האונס **בשדה**, הנערה פטורה מכל עונש מפני שלא ניתן היה לשמוע את זעקותיה במקום מבודד "צעקה הנערה המארשה ואין מושיע לה" (27).

[2] ההבדל בין העונשים לאנס ולנאנסת בחוק החיתי לעומת החוק המקראי הוא:

אם האונס התרחש **בבית האישה** (אולי בעיר - במקום יישוב) ממיתים רק את האישה, האנס פטור מעונש. במקרא, אם התרחש האונס בבית (בעיר), ממיתים הן את האישה והן את האנס יחדיו. במקרה של אונס בהר (בשדה – מקום מבודד) אין כל הבדל בין החוק החיתי לבין המקרא, האנס הוא הנענש בלבד.

ב. אונס דינה ואונס תמר:

התנהגות האנסים לאחר מעשה האונס בשני מקרי האונס שונה. לאחר אונס דינה התאהב שכם האנס בדינה הנאנסת ואף ביקש להינשא לה "ויאהב את הנערה... קח לי את הילדה הזאת לאישה" (ברי' ל"ד 4 – 3).

לעומת זאת אמנון שאנס את אחותו תמר, שנא אותה לאחר המעשה שנאה גדולה, התנהג כלפיה בבוז ואף השפיל אותה קשות "וישנאה אמנון שנאה גדולה... ויאמר שלחו נא זאת מעלי החוצה..." (שמ"ב י"ג 15-17).

התנהגות אבות שני האנסים לאחר האונס שונה:

לאחר אונס דינה, פנה חמור אבי שכם ליעקב וביקש שיאפשר לבנו האנס, שכם, להינשא לדינה. ניכר כי שכם לא ראה פגם במעשה בנו: "שכם בני חשקה נפשו בבתכם, תנו נא אותה לו לאישה" (שם, 8).

דוד, אבי אמנון והאנס, הגיב לאחר מקרה האונס בכעס ".... ויחר לו מאוד". ההבדל, אם כן, הוא שחמור לא התייחס בחומרה למעשה ופעל להסדרת נישואי האנס עם הנאנסת ע"פ החוק. ואילו דוד כעס ולא פעל בנדון.

שאלה מס' 2

א. ההבטה לאחור בפסוקים 37 – 32 מתארת את דוד כרועה צאן אמיץ ביותר. מתברר כי ארי ודוב תקפו את הצאן ולקחו שה מן העדר. דוד הרועה הכה את הארי הדוב והציל את השה. דוד זוקף את הצלחתו מול שתי חיות הטרף בעזרתו של ה' "ה' הוא אשר הצלני מיד הארי ומיד הדוב..." (37). הרעיון שמבקש דוד לבטא באמצעות ההבטה לאחור הוא: (1) אמונתו הגדולה בה', (2) את כוחו רב, (3) אומץ ליבו (4) ויכולתו להכניע חזקים ממנו (על התלמיד/ה לציין אחד מהרעיונות).

ב. דברי גלית:

גלית מקל ראש ביכולתו של דוד להלחם עימו כי דוד בא להלחם במקלות ולא בכלי מלחמה (43). גלית מקלל את דוד ואת ה' (43).

גלית אומר שייתן את נבלת דוד מאכל לעוף השמיים ובהמת השדה (44). תשובות דוד לדברי גלית:

אמנם גלית הגיע לקרב חמוש ומצויד היטב, אך דוד יוצא לקרב בשם ה' צבאות (45). ה' ייתן את גלית ביד דוד (46).

דוד ייתן את נבלת גלית למאכל לעוף השמיים וחיית הארץ (46). הניצחון יבוא באמצעות ה' ולא באמצעות כלי מלחמה (47).

שאלה מס' 3

מאמרן של פרנקל ושילה:

ביקורת סמויה כלפי שאול –

א. שאול משמש הן כתובע והוא אף צד בעניין. כיצד ייתכן שהצד שתובע ישמש גם כשופט?

ב. שאול מסתמך על עדותו של עד אחד בלבד (דואג האדומי) בעוד שבמקרה של דיני נפשות יש חובה לשמוע עדות של שני עדים לפחות.

ג. העד היחידי לא נחקר כלל. כיצד ייתכן שהמלך לא חקר את העד היחידי כאשר בא לגזור עונש קולקטיבי כה חמור?

ד. העונש המוטל הוא קולקטיבי ללא כל הצדקה. מדוע נענשו כל כהני נוב על מעשה של אדם אחד בלבד, שאף לגבי אשמתו קיים ספק כה כבד?

תתקבלנה תשובות נוספות.

פרק שני

שאלה מס' 4

פרטים מבראשית פרק כ' המתארים את מעשהו של אברהם באור חיובי יותר מתיאורו בבראשית פרק י"ב:

בפרק י"ב אברהם מבקש משרה לשקר ותספר כי היא אחותו. בפרק כ' אברהם מסביר מדוע ביקש זאת משרה (11 – 12).

בפרק י"ב אברהם אינו מגיב כלל לתלונות פרעה. בפרק כ' אברהם מגיב בפירוט לתלונות אבימלך (11 – 13).

בפרק י"ב אברהם מקבל מתנות בגין מסירת שרה לפרעה. בפרק כ' אברהם מקבל את המתנות לאחר ששרה הוחזרה לו מבית אבימלך (14 – 17).

בפרק י"ב פרעה מגרש בכעס את אברהם על כי שיקר. בפרק כ' אבימלך מארח את אברהם למופת לאחר הסבריו והתנהגותו (15).

בפרק י"ב אברהם אינו מתפלל לאלוהים בעבור פרעה. בפרק כ' אברהם מתפלל לאלוהים עבור אבימלך ואלוהים נעתר לתפילותיו (17 – 18).

תתקבלנה תשובות נוספות.

שאלה מס' 5

א. בהמלכת שלמה לא התקיים חוק הירושה שבדברים, מפני שלפי חוק הירושה אין לקפח את הבן הבכור "והיה ביום הנחילו את בניו... לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור" (16).

דוד העדיף למסור את המלוכה לשלמה שהיה מהצעירים שבבניו ולא לאמנון הבכור " ... הבכור אמנון לאחינועם היזרעאלית... " (דברי הימים א' ג' 5 – 1).

ב. התנהגות רחבעם והמניע להתנהגותו לא היו בהתאם לחוק הירושה שבדברים. כאמור לפי החוק שבדברים נאמר "והיה ביום הנחילו את בניו, את אשר יהיה לו, לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה שלפנינו רחבעם אהב את האישה שאיננה אם בכורו "ויאהב רחבעם את מעכה בת הבכור" (16).

במקרה אבשלום מכל נשיו ופלגשיו... " (דברי הימים ב' י"א 21) והוא בוחר בבנה של האישה האהובה, אביה, להיות יורשו "ויעמד לראש רחבעם את אביה בן מעכה לנגיד באחיו, כי המליכו" (שם, 22).

שאלה מס' 6

א. מטרות חוק הייבום ע"פ מאמרו של מיטלמן :

1. לקיים את שמו של המת.
2. לשמור על הנחלה ברשות משפחת המת.
3. לדאוג למעמדה של האלמנה.

ב.

[1] חליצת הנעל בספר דברים נועדה להשפיל את אחי המת המסרב לייבם את האלמנה. שליפת הנעל במגילת רות מסמלת העברת קניין ובעלות וביטול אדנות (בשני המקורות הנעל מסמלת העברת קניין וביטול אדנות אבל בחוק בדברים נוסף אלמנט ההשפלה).

[2] לדעת מיטלמן ההבדל בסמליות שבין חליצת הנעל בדברים לבין שליפת הנעל ברות נובע מקדמותה של מגילת רות. במגילה, לפי מיטלמן, משתקף המשטר הפאטריארכלי לפיו אין אפשרות כלל לסרב לייבום ולכן הייבום מתקיים במתכונתו הרחבה (קרובים רחוקים מייבמים). ספר דברים, שהוא מאוחר יותר למגילת רות, מציג גישה לפיה ישנה התרופפות במשטר הפאטריארכלי וחליצת הנעל מעידה על כך במיוחד, שכן להבדיל ממגילת רות, האלמנה חולצת את נעלו של המסרב לייבם על מנת להשפילו.

שאלה מס' 7

א. אי התאמות בין הסיפורים :

- [1] שאול נופל על חרבו (שמ"א ל"א) לעומת זאת הנער טוען כי הוא הרג אותו (שמ"ב א').
- [2] שאול מפחד מהמורים ולכן מבקש מנערו להמיתו (שמ"א ל"א) לעומת דבריו של הנער העמלקי שטען כי שאול אמר כי אחזו שבץ ועל כן מבקש הוא מהנער כי ימיתו (שמ"ב א').
- [3] שאול מת מנפילתו על חרבו (שמ"א ל"א) לעומת זאת טען הנער העמלקי ששאול היה חי כאשר נשען על חניתו (שמ"ב א').
- [4] שאול ביקש מנערו להמיתו (שמ"א ל"א) לעומת זאת טען הנער העמלקי כי שאול ביקש ממנו להמיתו (שמ"ב א').

תתקבלנה תשובות נוספות.

ב. המניע לכך שהנער העמלקי בדה את הסיפור מליבו הוא :

- הנער ביקש למצוא חן בעיני דוד.
- הנער ביקש להגן על חייו ולכן ניסה להרשים את דוד כי ידע ששאלו הוא אויב דוד.
- הנער ביקש להעלות את מעמדו בפני דוד כי ידע שדוד מתנגד בקנאות לעמלקים.

תתקבלנה תשובות נוספות.

שאלה מס' 8

פרטים מחיי שאלו הנרמזים בשורות 1-4 :

כבקר בחריש – שאלו היה איכר, עובד אדמה.

בין כל אבניך הייתי איתן – שאלו הוא המלך הראשון שפרץ דרך המלוכה לאחר תקופת השופטים.

בעול רעמיך הייתי מחריש – שאלו ספג ביקורת קשה מה' (בפי שמואל) כשלא המתין לשאלו והעלה קרבנות טרם המלחמה עם פלישתים, וכשלא חחרים את עמלק.

ותהי שתיקתי לי לשטן – העדר תגובה מצידו כלפי שמואל, פגע במעמדו כמלך.

תתקבלנה תשובות נוספות.

אירועים מחיי שאלו הנרמזים בשורות 7 – 5 בשיר :

יגע אני – רוח ה' סרה מעם שאלו והוא מגלה תשישות נפשית ומתנהג כחולה רדיפה כלפי דוד וכלפי עבדיו.

ואתה את מעיל המלכות מסיר מכתפיי – הדחת שאלו מהמלוכה.

ובתום רגביך טומן ארגמן צבאך השחוט – שאלו מפסיד בקרב האחרון של חייו מול הפלשתים על הרי הגלבע, דבר שגורר תבוסה צבאית קשה לישראל.

תתקבלנה תשובות נוספות.